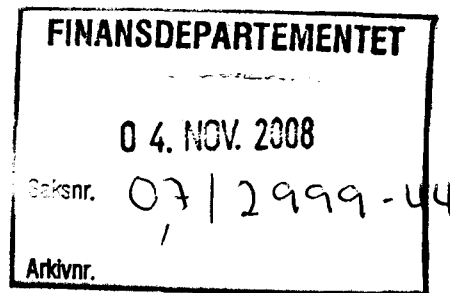

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

Dato: 31.10.2008

Vår ref.:2008/00479 – LPA/MC
Deres ref.: 07/2999 FM TMe/AG

Høringsuttalelse – Forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) viser til høringsbrev fra Finansdepartementet av 01.07.2008 om forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis, med vedlagte høringsnotat.

FNH er generelt positive til tiltak som kan bidra til å styrke konkurransen mellom ulike leverandører av finansielle tjenester og produkter. Vi mener imidlertid at de foreslåtte tiltakene bare i begrenset grad vil kunne bidra til økt konkurranse i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis. Videre er vi tvilende til hvorvidt den enkelte eier av fripolise/pensjonskapitalbevis, som i dag har full flytterett, vil tjene på flere av forslagene som er fremmet i denne høringen.

Fripolisemarkedet preges av økende konkurranse. Slik FNH ser det er det ikke hensiktsmessig å vurdere tiltak for økt konkurranse på dette området uten å se det i sammenheng med konkurransemessige virkninger av regelverket for livselskaper generelt og hvor hele verdikjeden innen livsforsikring sees i sammenheng.

Konsekvensene av forslaget om oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser er ikke tilstrekkelig utredet. Vi peker i dette brevet på en rekke forhold som må utredes før dette forslaget eventuelt kan bli vurdert.

FNH mener at riktig og nødvendig informasjon om produktene til kundene er viktig. Vi mener imidlertid forslagene til krav til informasjon knyttet til fripoliser og pensjonskapitalbevis må samkjøres med kravene til individuelle pensjonsordninger, arbeidet som starter nå i oktober med hva som skal inn i Finansportalen, samt arbeidet med ny kontoføringforskrift, hvor det for tiden arbeides både i FNH og Kredittilsynet med tilpasninger til ny forsikringsvirksomhetslov.

I det videre vil vi utdype våre synspunkter på forslagene i brevet fra departementet som følger:

1. Markedsforhold og formålet med konkurranseutsetting
2. Opplysninger ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis - standardskjema
3. Løpende informasjonsplikt
4. Oppsigelse av fripolise og pensjonskapitalbevis

FINANSNÆRINGENS HOVEDORGANISASJON

Postadresse/Postal address: P.b. 2473 Solli, 0202 Oslo, Norway. Kontoradresse/ Visiting address: Hansteens gate 2, Oslo
Telefon/Telephone: (+47) 23 28 42 00, E-mail: fnh@fnh.no, web: www.fnh.no. Organisasjonsnr.: Finansnæringens
Hovedorganisasjon: NO 981 423 682, Finansnæringens Servicekontor: NO 969 000 938

5. Flyttegebyr
6. Opphevelse av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis
7. Avsluttende kommentarer

1. Markedsforhold og formålet med konkurranseutsetting

1.1 Markedsforhold

FNH vil påpeke at høringsnotatet ikke gir en utfyllende beskrivelse av det relevante markedet, hvordan fripoliser utstedes, samt mekanismene i de kollektive ytelsesordningene som fripolisene springer ut av.

Det gis i høringsnotatet inntrykk av at en fripolise kun utstedes når et medlem av en kollektiv ytelsesbasert tjenstepensjonsordning slutter i foretaket. Dette er ikke korrekt. Endringer som foretaket velger å gjøre med en pensjonsordning som resulterer i en reduksjon av kvaliteten på pensjonsordningen, medfører også at det utstedes fripoliser på alle medlemmer endringen omfatter. Eksempler på dette vil være overgang fra ytelsesbasert tjenstepensjon til innskuddsbasert tjenstepensjon, endring av ytelsesnivået i pensjonsordningen, fjerning av deknings etc. Den største veksten av fripoliser i markedet i dag skyldes derfor ikke utstedelser som følge av at en person slutter i foretaket, men endringer av de kollektive ytelsesbaserte tjenstepensjonsordningene.

Når det gjelder konkurransen i markedet, er denne betydelig skjerpet de senere år, og dette skyldes i hovedtrekk to forhold:

For det første ser vi at flere aktører og en kraftig voksende kundemasse i det private markedet har medført økt interesse i markedet og i media. Et betydelig større antall kunder flytter i dag sine fripoliser mellom de ulike forvaltere¹, som helt åpent informerer om produktene i sin helhet, herunder avkastning, kostnader etc. Full flytterett og etableringen av registeret for livsforsikringer og pensjon, samt opprettelse av pensjonsportalen Norsk Pensjon AS, der kundene får full oversikt over sine rettigheter, gjør at flere kunder oppsøker ulike selskaper som tilbyr forvaltning av fripoliser for å innhente tilbud eller sammenlikne de ulike selskapene.

I tillegg ser vi i bedriftsmarkedet at de fleste større foretak som vil gå over fra en ytelsesbasert til innskuddsbasert pensjonsordning, legger denne konverteringen ut på anbud. Slike anbudsrunder blir gjerne arrangert av en forsikringsmegler eller frittstående konsulent. I disse tilfeller legger aktørene innen private kollektive pensjonsordninger og fripoliser inn anbud. Dette innebærer at i de tilfellene det i dag utstedes fripoliser ved omdanning, er det allerede full konkurranse om disse.

I det norske markedet leverer følgende av FNHs medlemsselskaper i dag forvaltning av fripoliser på egen balanse: Vital Forsikring, Storebrand Livsforsikring, Nordea Liv, SpareBank1 Livsforsikring, KLP (gjennom KLP Bedriftspensjon) og Gjensidige Pensjonsforsikring.

FNH mener at de foreslåtte tiltakene bare i begrenset grad vil kunne bidra til økt konkurranse i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis. Videre er FNH tvilende til hvorvidt den enkelte eier

---

¹ I følge FNHs statistikk var det en endring i antall fraflyttede forsikringer på 180,3 % i perioden 31.12.2006 til 31.12.2007.

av fripolise/pensjonskapitalbevis, som i dag har full flytterett, vil tjene på flere av forslagene som er fremmet i denne høringen.

Danica Pensjon, Frende Livsforsikring, Gjensidige Pensjonsforsikring, Handelsbanken Liv og KLP mener det er rom for økt konkurranse i det norske livsforsikringsmarkedet, og mener flere av tiltakene i høringsnotatet vil bidra til dette.

1.2 Formålet med konkurranseutsetting

I høringsnotatet angis det at forslagene bygger på et notat fra Kredittilsynet, der Kredittilsynet på oppdrag fra Finansdepartementet presenterer et utkast til høringsnotat om tiltak som kan bidra til å fremme konkurransen i markedet for forvaltning av fripoliser og pensjonskapitalbevis.

FNH mener at forslaget om oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser er svært mangelfullt utredet. Forslaget vil føre til omfattende endringer og konsekvensene av disse for berørte parter er ikke vurdert. "Gammelt" selskap, "nytt" selskap, forsikringstaker (bedriften), ansatte og forsikringsmeglere har ulike roller og interesser, og det bør utredes hvordan en eventuell endring vil virke for disse. Det fremstår ikke som åpenbart at det er den enkelte ansatte/fripoliseeier som vil være tjent med det som her foreslås.

FNH viser til at den nye loven om individuell pensjonssparing åpner for å slå sammen produkter som er tegnet privat, og individuelle produkter fra kollektive tjenstepensjonsordninger. Denne muligheten har kommet til etter at høringsbrevet til Finansdepartementet ble skrevet, og fjerner i stor grad skillet mellom disse produktgruppene. Forslagene i denne høringen bør vurderes i lys av dette.

Vi vil også påpeke at individuelle produkter i størst mulig grad bør behandles likt, uansett om de kommer fra en tidligere arbeidsgiver eller om kunden selv har opprettet ordningen, ettersom en slik likebehandling vil være viktig for den enkelte kundes forståelse av produktene. Fripoliser/pensjonskapitalbevis og nye individuelle pensjonsforsikringer har mange likhetstrekk, og i ny lov om individuelle pensjonsordninger er det lagt opp til at pensjonskapitalbevis skal kunne slås sammen med fripoliser, og at pensjonskapitalbevis fra individuelle ordninger skal kunne slås sammen med pensjonskapitalbevis utgått fra kollektive ordninger.

FNH mener generelt at regelverk og krav til opplysninger m.m. for fripoliser og pensjonskapitalbevis må ses i sammenheng med tilsvarende regelverk og krav knyttet til individuelle pensjonsordninger og individuelle pensjonskapitalbevis.

2. Opplysninger ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis - standard skjema

FNH mener at relevant informasjon, herunder informasjon om vederlag, er tilgjengelig for kundene i dag, enten gjennom informasjon ved utstedelse av fripolise/pensjonskapitalbevis, gjennom forsikringsvilkår, eller via kontoføringen. I tillegg har de aller fleste livsforsikringselskap utfyllende hjemmesider, der all produktinformasjon også er lett tilgjengelig.

Ettersom produktene i livsforsikring er forskjellige i forhold til innhold og regelverk, er det FNHs oppfatning at det også bør være en viss fleksibilitet i informasjonen som gis, samt i hvilken form den gis (papir eller elektronisk). Siden det i tillegg ofte foretas regulatoriske endringer som medfører

forandringer i produktenes egenskaper, mener vi at slik informasjon ikke passer i standardisert skjema. Derimot bør informasjonen utformes på en måte som vil være hensiktsmessig med tanke på at informasjonen både skal kunne inngå i Finansportalen, noe også departementet er inne på i sitt brev, og i pensjonsportalen Norsk Pensjon AS. Vi ønsker i denne forbindelse å gjøre oppmerksom på at arbeidet med å få livsforsikring inn i Finansportalen starter høsten 2008. Etter vår oppfatning vil det derfor være hensiktsmessig å avvente resultatet av dette arbeidet før selskapene ilegges ytterligere informasjonsplikt.

FNH mener at endring i selskapenes informasjonsplikt ved utstedelse av fripoliser og pensjonskapitalbevis bør vurderes etter at det er klart hvilken informasjon som skal gis i Finansportalen. FNH støtter derfor ikke forslaget om nytt punkt 11 i § 3, ny § 6 og nytt annet ledd i § 7 i forskrift om opplysningsplikt for avtaler om livsforsikring.

3. Løpende opplysningsplikt

Som et ledd i arbeidet med å synliggjøre forbrukernes livsforsikringsrettigheter, herunder pensjonsrettigheter, har FNH opprettet Register over livsforsikring og pensjoner (ROLP). Ved henvendelse til FNH kan den enkelte få oversikt over hvilke livsforsikringer vedkommende har, samt hvilket forsikringsselskap/pensjonsinretningen rettigheten er i. For mer informasjon må den enkelte henvende seg til forsikringsselskapet/pensjonsinretningen. Registeret inneholder informasjon om pensjoner, kapitalforsikringer og fripoliser, samt informasjon om private og offentlige ordninger.

Vi vil også vise til den tidligere omtalte internettbaserte pensjonsportalen Norsk Pensjon AS, der både fripoliser og andre pensjoner vil vises med de årlige beløp som er forventet utbetalt som alderspensjon. FNH mener det må tas hensyn til både ROLP og Norsk Pensjon AS i vurderingen av hva kunden skal og bør informeres om gjennom andre kanaler.

I denne forbindelse er det viktig å merke seg at det stadig er endring i hva forsikringstagere mener mangler av opplysninger om fripoliser og pensjonskapitalbevis. Eksempler på dette kan være mangel på informasjon om avkastning (dvs. problemer med å skjønne grunnlagsrenten og at kun avkastning ut over denne fører til økte ytelser), informasjon om andre ytelser enn alderspensjon, som for eksempel uførepensjon, eller informasjon om tidligere arbeidsgivere. Som en konsekvens av at kundene og omverdenen stadig endrer syn på hva det er viktig å opplyse om, mener FNH det er viktig med en viss fleksibilitet i utformingen av selskapenes informasjonsplikt.

Avkastning til eiere

Departementet foreslår at kontoutskriften skal opplyse om kroneverdien av det overskudd selskapet har mottatt i de tre foregående år, slik at kunden får et relevant grunnlag å sammenlikne de ulike leverandørenes andel av overskuddet på.

Som nevnt tidligere mener vi at fripoliser og andre individuelle pensjonsforsikringer bør behandles så likt som mulig, også ved kontoføring. Det har i kontoføringsforskriften aldri vært lagt opp til å vise avkastning til eier for individuelle forsikringer, og vi antar at dette heller ikke er tiltenkt for de gamle forsikringene som fremdeles vil ha overskuddsdeling mellom kunder og eier. Heller ikke for kollektive tjenstepensjonsordninger skal det opplyses om avkastning til eier, og spillerommet er uansett begrenset ettersom et selskap i følge forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 ikke kan tilbakeholde mer

enn 20 prosent av avkastningen til eier. Det må antas at det som først og fremst opptar den enkelte kunde vil være hvilken avkastning fripolisen får.

FNH støtter ikke forslaget om endring forskrift om kontoføring og kontoutskrift i livs- og pensjonsforsikring når det gjelder å vise hvilken del av overskudd på avkastningsresultat som går til selskapet.

Danica Pensjon, Frende Livsforsikring, Gjensidige Pensjonsforsikring, Handelsbanken Liv og KLP støtter imidlertid forslaget fra departementet. Disse selskapene mener det er et sunt prinsipp at i de tilfeller livselskapene deler et overskudd med sine kunder, også å fortelle kundene hvor stor andel man selv har beholdt. Dette vil skjerpe konkurransen mellom livselskapene, da disse har ulike egenkapitalavkastningskrav. Disse selskapene mener også at det skal oppgis i kontoutskriften hvilken årlig netto avkastning som faktisk er tilført avtalene, uttrykt som en prosentsats. Dette fordi det vil øke kundenes forståelse for den faktiske avkastning på avtalene, og det vil også lette sammenligning for kundene i forhold til andre selskaper, i forhold til andre produkter og over tid.

For øvrig vil FNH vise til det pågående arbeidet i Kredittilsynet og FNH med revidering av kontoføringsforskriften.

Opplysninger om overskudd ved forskjellig avkastningsresultat

Når det gjelder departementets forslag om at pensjonsleverandører bør pålegges å opplyse om hva andelen av overskudd ville blitt ved et avkastningsresultat på hhv. 3,4 og 5 prosent, ser vi at dette vil kunne øke kundenes forståelse av rentegarantien og prinsippet om at det ikke blir økt pensjonsytelse før avkastningen er høyere enn rentegarantien. Det er imidlertid endring i pensjonsbeløp ved forskjellig avkastningsprosent som det eventuelt bør opplyses om, og slike beregninger vil etter FNHs oppfatning gjøre arbeidet med kontooppgavene betydelig mer omfattende for selskapene enn i dag, i det nye pensjonsbeløp må beregnes ut fra forskjellig avkastning. Om det i tillegg skulle opplyses om kroneverdien av tenkte overskudd, vil selskapene måtte foreta enda mer omfattende beregninger.

Vi kan ikke se at det er satt tilsvarende krav til leverandører av andre produkter som det kan være naturlig å sammenligne med. Det bør være opp til leverandørene å bestemme om slik informasjon skal gis.

FNH kan ut fra dette ikke støtte forslaget om at det skal opplyses om kroneverdien av overskuddet ved forskjellig avkastningsresultat. Andre alternativer for å synliggjøre at det kun er overskudd ut over rentegarantien som vil føre til økte pensjonsytelser, kan imidlertid vurderes i forbindelse med arbeidet med ny kontoføringsforskrift.

Administrasjonskostnader

Departementet stiller i høringsnotatet spørsmål ved om det i kontoutskriften i tillegg bør angis administrasjonskostnader som er dekket av administrasjonsreserven. Som nevnt ovenfor, mener FNH at det må stilles samme krav til informasjon for fripoliser og pensjonskapitalbevis som til individuell pensjon med overskuddsdeling etter gammel forsikringsvirksomhetslov, og ikke strengere.

FNH mener spørsmålet om hvorvidt administrasjonskostnader som er dekket av administrasjonsreserven bør inngå i kontoutskriften, bør vurderes i forbindelse med arbeidet med ny kontoføringsforskrift.

4. Oppsigelse av fripolise og pensjonskapitalbevis

Flyttefristen

Siden ny lov om individuelle pensjonsordninger angir en måneds flyttefrist, mener FNH at dette også bør være fristen for flytting av fripoliser og pensjonskapitalbevis. Det må i så fall også være unntak fra fristen ved flytting av kontrakter der det skal foretas ny helseprøving, slik det er nevnt i lov om individuell pensjonsordning § 1-5.

Videre mener FNH det vil være hensiktsmessig å redigere § 1-5 i lov om individuell pensjonsordning, samtidig som det foretas forenklinger i forsikringsvirksomhetsloven: Ved å legge § 11-14 sjette ledd til § 11-13, og la § 11-14 utgå, kan det gis samme regler for fripoliser, individuelle pensjonsordninger (uansett skatteregler) og fortsettelsesforsikringer. Uten disse endringene vil § 11-14 kun gjelde for individuelle livrenteforsikringer.

FNH støtter at flyttefristen for fripoliser og pensjonskapitalbevis reduseres til én måned, som for individuelle pensjonsordninger etter lov om individuelle pensjonsordninger.

Forsinkelsesrenter

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt avkastningen som skal beregnes ved oversittelse av fristen for overføring bør beregnes etter lov av 17. desember 1976 om renter ved forsinket betaling m.m., tolker FNH lovverket dit hen at dette allerede er innført i forsikringsvirksomhetsloven § 11-6 ved at det kun er gitt andre regler for renter ved overføring av midler på over 300 millioner kr.

Vi antar at det ikke finnes så store fripoliser.

FNH støtter ikke forslaget om å innta særskilt bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven ved å angi at forsinkelsesrenter ved oversittelse av fristen for overføring skal følge lov om renter ved forsinket betaling, i det vi mener det er slik loven må tolkes i dag.

5. Flyttegebyr

FNH ser det som prinsipielt riktig at det avgivende forsikringsfellesskapet ikke skal bli påført kostnader ved flytting. Prinsipielt mener FNH videre at flyttegebyret burde kunne dekke selskapets kostnader ved flytting, og i det minste oppreguleres i tråd med endringer i folketrygdens grunnbeløp, slik at gebyret ikke forblir uendret i årevis. I denne forbindelse kan det vises til Kredittilsynets vurdering og anbefaling i utkast til høringsnotat datert 29.10.2007.

For øvrig er FNH av den oppfatning at det ikke er akseptabelt med generelle forskjeller i flyttegebyr for vanlige individuelle pensjoner og for fripoliser og pensjonskapitalbevis, blant annet fordi lov om individuell pensjonsordning åpner for sammenslåing av produkter som kommer fra kollektiv tjenestepensjon og produkter som opprettes individuelt.

FNH kan ikke se at dagens flyttegebyr har virket flyttehemmende, og mener det først må dokumenteres at flyttegebyrer er flyttehemmende og hindrer konkurransen på markedet før det diskuteres å fjerne disse gebyrene.

FNH støtter ikke forslaget og mener selskapene må kunne forbeholde seg retten til å kreve flyttegebyr for individuelle pensjonsprodukter, uavhengig av om de utgår fra tjenstepensjonsordninger eller er opprettet individuelt.

Danica Pensjon, Frende Livsforsikring, Gjensidige Pensjonsforsikring, Handelsbanken Liv og KLP støtter forslaget om at retten til å kreve flyttegebyr for fripoliser oppheves.

6. Opphevelse av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis

Innledningsvis vil vi påpeke at det allerede er full flytterett for fripoliser og pensjonskapitalbevis. Det er satt i gang tiltak i bransjen som kan bidra til at flere benytter seg av denne flytteretten, og som vil ha effekt i forhold til målet om økt konkurranse på dette området. Det foreliggende forslaget er primært rettet mot bedriftsmarkedet for tjenstepensjonsordninger, og vil dermed ikke føre til økt flytting av fripoliser.

Vi vil for øvrig peke på at det i forslaget til lovtekst bare er nevnt utstedelse av fripoliser til medlemmer som slutter i foretaket, og minner i denne forbindelse om at fripoliser i tillegg utstedes i en rekke andre situasjoner, som ved overgang fra ytelsesbasert tjenstepensjon til innskuddsbasert tjenstepensjon, endring av ytelsesnivået i pensjonsordningen, fjerning av dekninger, konkurs etc. Som nevnt i punkt 1.1 er det allerede full konkurranse om utstedelse av fripoliser ved omdanning fra ytelsesbasert til innskuddsbasert tjenstepensjon.

I høringsnotatet er det gjort et poeng av at liknende konkurranse finnes for pensjonskasser i dag. Dette er ikke riktig. Det er pensjonskassens eget valg om den ønsker en avtale om utstedelse av fripoliser i et livsforsikringsselskap. Således skulle det da tilsvarende være livsforsikringsselskapets valg om de ønsker en slik avtale med en annen aktør.

FNH registrerer at det er en rekke forhold knyttet til håndtering av den foreslåtte endringen som ikke er vurdert i høringsnotatet. Listen under er ikke uttømmende, men sier noe om kompleksiteten som oppstår som følge av dette forslaget og at det er behov for en konsekvensanalyse før det kan tas endelig stilling til forslaget.

- Vil tiltaket bedre konkurransen for fripoliseinnehaveren?
- Selskaper har ulike tariffer for administrasjon og risiko. Det må avklares hvilket selskap som skal garantere for hvilke ytelser før og etter at en fripolise utstedes, samt at bedriften kan komme til å ha et ansvarsforhold her. I tillegg må det avklares hvilken kapital som skal overføres mellom avgivende og mottagende selskap.
- Forsikringsteknisk og juridisk er koplingen mellom den kollektive pensjonsordningen og fripolise veldig sterk. Konsekvenser av at dette endres må utredes.
- En overføring av kapital mellom selskaper hver gang det utstedes en fripolise (som altså ikke kun skjer ved fratredelse), vil være svært kostnadsdrivende. Denne kostnaden må dekkes inn.

Det må vurderes hvordan disse kostnadene skal belastes og hvordan dette vil påvirke bedriftenes/fripoliseinnehavernes kostnader.

- Det må kartlegges hvilke konsekvenser en endring vil få for selskapenes tariffer, rutiner, systemløsninger og verdiløfter til ansatte i de kollektive pensjonsavtalene.

Vi gjør videre oppmerksom på at ovennevnte forhold ikke nødvendigvis kun vil føre til lavere kostnader for foretakene, men også vil kunne føre til økte kostnader for de foretakene som velger å la en annen pensjonsinnretning utstede deres fripoliser/pensjonskapitalbevis. Samtidig vil den enkeltes flytterett i etterkant kunne bli mindre, dersom arbeidsgiver har valgt en leverandør med så lave kostnader at flytting til annen leverandør kan bli vanskelig for fripoliseinnehaveren. I så fall vil fripoliseinnehaveren kunne oppleve en innelåsningseffekt i det forsikringsselskapet bedriften, ikke de selv, har valgt. I den grad dette skjer, vil tiltaket kunne føre til *mindre* konkurranse i flyttemarkedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis enn i dag.

FNH støtter ikke forslaget slik det foreligger og mener høringsnotatet ikke gir grunnlag for å ta stilling til spørsmålet om oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis.

Danica Pensjon, Frende Livsforsikring, Gjensidige Pensjonsforsikring og Handelsbanken Liv støtter forslaget om oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis fra en ordning. Disse selskapene mener at en slik praksis vil medføre økt konkurranse, ved at det ved omdanning fra ytelsesbaserte ordninger til innskuddsbaserte ordninger vil bli mulig for nye aktører å også overta håndteringen av de ansattes fripoliser, enten selv eller i et samarbeid med andre aktører. Ved å legge beslutningen om hvilken aktør som skal håndtere de ansattes fripoliser på bedriftsnivået, og ikke på individnivået som i dag, vil det oppnås større mangfold i fripolisemarkedet enn hva tilfellet er i dag. Samtidig vil man legge forholdene bedre til rette for bedrifter som ønsker et komplett skifte av pensjonsleverandør ved overgang fra ytelsespensjon til innskuddspensjon, og de ansatte vil i slike tilfeller kunne få både den gamle fripolisen og den nye innskuddspensjonen hos samme leverandør.

Fortsettelsesforsikring

Dersom forslaget til oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis gjennomføres, støtter FNH forslaget om at det livsforsikringsselskapet som har tilbudt seg å utstede fripolise for foretaket, også har plikt til å tilby fortsettelsesforsikring og tilsvarende for fortsatt innbetaling til pensjonssparing.

Vi antar at for øvrig at det ikke vil være mulig å kreve helsevurdering i de første seks måneder etter utstedelsen av fripolisen, og at plikten til å tilby fortsettelsesforsikring og pensjonsinnbetaling vil gjelde de neste atten måneder, men da med rett til å kreve helsevurdering, jf. reglene i forsikringsavtaleloven.

FNH støtter forslaget om at det livsforsikringsselskapet som har tilbudt seg å utstede fripolise for foretaket også har plikt til å tilby fortsettelsesforsikring og tilsvarende for fortsatt innbetaling til pensjonssparing, dersom forslaget til oppheving av tjenstepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis gjennomføres.

Fripoliser og pensjonskapitalbevis fra kollektivleverandøren

Når det gjelder forslaget om at pensjonsleverandøren som har den kollektive kontrakten likevel skal være pliktig til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis, går FNH klart imot dette. Vi mener det er åpenbart at den pensjonsleverandøren som har avtale om å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis, også må ha det hele og fulle ansvaret for utstedelsen av disse. Dette tilsvarer reglene som i dag gjelder for pensjonskasser med utløsningsavtaler, og en pensjonskassen vil i dette tilfellet aldri ha ansvaret for å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis.

FNH støtter ikke forslaget i annet ledd i § 4-7 i lov om foretakspensjon og annet ledd i § 6-2 i lov om innskuddspensjon om at pensjonsleverandøren som har den kollektive kontrakten likevel skal være pliktig til å utstede fripoliser og pensjonskapitalbevis.

7. Avsluttende kommentarer

FNHs medlemmer er sterkt engasjert når det gjelder større oppmerksomhet rundt fripoliser og pensjonskapitalbevis. I den sammenheng viser vi til opprettelsen av register og pensjonsportal for å gjøre informasjonen lettere tilgjengelig for forbrukeren. Videre har FNH hatt flere arbeidsgrupper det seneste året som har vurdert ulike sider ved produktet. Dette arbeidet har blant annet resultert i en felles bransjeavtale for flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer, som skal gjøre flytteoppgjørene enklere. Bransjeavtalen er vedlagt.

Vi vil igjen understreke behovet for en grundig utredning av forhold knyttet til en oppheving av tjenestepensjonsleverandørens plikt til å utstede fripoliser, slik at det eventuelt kan komme et nytt forslag til lovtekst på området. Det må ikke vedtas regler som har uante konsekvenser for dagens aktører, eiere av fripoliser, bedriftskunder og deres ansatte før en slik utredning er foretatt.

FNH vil avslutningsvis poengtere at krav til informasjon ikke bør fastsettes på det nåværende tidspunkt, men fremkomme gjennom arbeidet med Finansportalen og ny kontoføringsforskrift.

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon
Livsforsikrings- og pensjonsavdelingen

Sissel Rødevand
direktør, avdelingsleder

Martin Carlén
seniorrådgiver

Vedlegg: Bransjeavtale om flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer mellom pensjonsinnretninger.

Bransjeavtale
om
flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer
mellom pensjonsinnretninger

av 13.06.2008

Følgende pensjonsinnretninger har sluttet seg til bransjeavtalen:

- Gjensidige Pensjonsforsikring
- Kommunal Landspensjonskasse
- Livsforsikringselskapet Nordea Liv AS
- SpareBank 1 Livsforsikring AS
- Storebrand Livsforsikring ASA
- Vital Forsikring ASA

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Avtalens omfang og definisjoner	2
1.1	Omfang	2
1.2	Definisjoner og forkortelser	2
2.	Standardisert skjema for fullmakt til innhenting av informasjon om fripoliser og fortsettelsesforsikringer	3
3.	Standardisert skjema for fullmakt til flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer	3
4.	Standardisert brev for oppgjør ved flytting av fripoliser	3
5.	Utbetalingsansvar for medlemmer med pensjonsutbetalinger	4
	<i>Vedlegg 1: Skjema for fullmakt til innhenting av opplysninger om fripoliser og fortsettelsesforsikringer .....</i>	<i>5</i>
	<i>Vedlegg 2: Skjema for fullmakt til flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer ...</i>	<i>6</i>
	<i>Vedlegg 3: Brev for oppgjør ved flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer....</i>	<i>7</i>
	<i>Vedlegg 4: Brev fra Kredittilsynet 17.04.2008 .....</i>	<i>9</i>
	<i>Vedlegg 5: Rundskriv nr. 8 – 2004 fra FNH 29.01.2004 .....</i>	<i>11</i>

1. Avtalens omfang og definisjoner

1.1. Omfang

Denne avtalen får kun anvendelse for flytting av fripoliser utgått av private ytelsesbaserte kollektive tjenstepensjonsordninger og fortsettelsesforsikringer etter medlemskap i kollektiv tjenstepensjonsordning, mellom pensjonsinnretninger som har tilsluttet seg denne avtalen. Avtalen gjelder ikke flytting av pensjonskapitalbevis.

1.2. Definisjoner og forkortelser

Fripolise: En fripolise defineres her som en fullt betalt individuell pensjonsforsikring, som har oppstått ved at en person har opptjent rettigheter i en privat ytelsesbasert kollektiv tjenstepensjonsordning og det er utstedt individuelle rettigheter som følge av:

- at vedkommende har sluttet i foretaket,
- at foretaket konverterer sin ytelsesordning til en innskuddsbasert ordning og avvikler ytelsesordningen helt eller delvis, eller
- at kvalitetsendringer i ytelsesordningen medfører utstedelse av fripoliser på kvalitetsforskjellen før og etter endringen. Dette kan være reduksjon i ytelser eller fjerning av deknings i den kollektive avtalen etc.

Videre foreligger det en premiereserve som sikrer rettighetene til den forsikrede.

Fripolisen kan være både fra en tjenstepensjonsordning etter lov om foretakspensjon (LOF) og fra en kollektiv livrenteordning.

Pensjonsytelsene i en fripolise vil være de samme som i tjenstepensjonsordningen, og stå i samme forhold til hverandre som i tjenstepensjonsordningen (eks. ektefellepensjon er 60 % av alderspensjonen osv.). Premiereserven til fripolisen vil være beregnet ut fra samme tariff som tjenstepensjonsordningen. Dette innebærer samme rentegaranti, samme kollektive beregning av etterlattedekninger, samme utbetalingsregler m.m.

Fripolisen er videre et individuelt rettsforhold mellom eieren og forsikringsselskapet. Forsikringstakeren har full flytterett for fripolisen.

Fortsettelsesforsikring:	Avtale mellom arbeidstaker som slutter i et arbeidsforhold og som fortsetter pensjonsforsikringen på samme vilkår som for tjenestepensjonsordningen, men med individuell premieberegning.
Oppgjørstidspunkt:	Tidspunktet midlene overføres.
Overføringsdato:	Den dato oppsigelsesfristen utløper. Det vil si den dato risiko overføres fra avgivende til mottagende pensjonsinnretning.
Pensjonsinnretning:	Med pensjonsinnretning menes her livsforsikringsselskap, pensjonskasse og innskuddspensjonsforetak, samt forvaltningsselskap for verdipapirfond.

2. Standardisert skjema for fullmakt til innhenting av informasjon om fripoliser og fortsettelsesforsikringer

Skjema for fullmakt til innhenting av informasjon om fripoliser og fortsettelsesforsikringer skal følge oppsett som vist i vedlegg 1.

Pensjonsinnretningen står fritt til å be kunden oppgi avtalenummer, men det bør utfylles så langt det er mulig. Dersom avtalenummer ikke er oppgitt, krysses det av i skjemaet for at det skal innhentes informasjon om alle fripoliser/fortsettelsesforsikringer.

3. Standardisert skjema for fullmakt til flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer

Skjema for fullmakt til flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer skal følge oppsett som vist i vedlegg 2.

Pensjonsinnretningen står fritt til å be kunden oppgi avtalenummer, men det bør utfylles så langt det er mulig. Dersom avtalenummer ikke er oppgitt, krysses det av i skjemaet for at alle fripoliser/fortsettelsesforsikringer skal flyttes.

Mottagende selskap garanterer at det gjenoprettes tilsvarende avtale(r) i mottagende selskap for alle avtaler som føres opp i skjemaet.

4. Standardisert brev for oppgjør ved flytting av fripoliser

Brev for oppgjør ved flytting av fripoliser skal følge oppsett som vist i vedlegg 3.

”Fripoliser” fra fortsettelsesforsikringer der innbetalingene har stoppet, skal også omfattes.

Oppgjørsbrevet benyttes for oppgjør ved flytting av fortsettelsesforsikringer så langt det passer.

I første avsnitt betyr klammene at kun den aktuelle type forsikring skal inn i brevet.

Det må opprettes tilsvarende kontrakt i mottagende selskap. Skattetilhørigheten til fripolisen/fortsettelsesforsikringen må synliggjøres, siden fripoliser/fortsettelsesforsikringer med forskjellig skattetilhørighet ikke kan slås sammen. Forsikringstype må derfor oppgis ut fra skattetilhørighet. Eksempelvis må <annet> benyttes for fortsettelsesforsikringer etter kollektive livrenter der innbetaling til den kollektive livrenten er foretatt etter 01.01.2007 og der innbetalingen er stoppet og forsikringen er blitt en "fripolise".

Enkelte fripoliser kan ha flere grunnlagsrenter. Ved flytting av slike fripoliser må ytelsene oppgis fordelt på disse grunnlagsrentene.

Meravsetning for uførhet inngår i premiereserven.

Overskudd oppgis per overføringsdato, jf. brev fra Kredittilsynet 17.04.2008 "Flytting av kontrakt under oppreservering i livsforsikring" (vedlegg 4).

Etterskuddsrenter omfatter både oppgjørsrente og forsinkelsesrente.

Selskapene har ikke opplysninger om tidligere arbeidsgiver for alle fripoliser. I henhold til rundskriv nr. 8 – 2004 fra FNH av 29.01.2004 "Opplysninger som skal fremkomme av kontoutskriftene for fripoliser" (vedlegg 5), skal kontoutskriften inneholde opplysninger om tidligere arbeidsgiver og ansettelsesperiode, eventuelt informasjon om at fripolisen er slått sammen. For gamle fripoliser hvor denne opplysningen ikke finnes, fylles disse feltene ikke ut.

I forbindelse med et flytteoppgjør gis det en rekke opplysninger til kunden. Hvordan brev etc. til kunden utformes i den sammenheng er opp til hver enkelt pensjonsinnretning.

5. Utbetalingsansvar for medlemmer med pensjonsutbetalinger

Utbetalingsansvar for medlemmer med pensjonsutbetalinger overføres til mottagende pensjonsinnretning på overføringsdato.

Fullmakt for innhenting av informasjon om fripoliser og fortsettelsesforsikringer

Fullmakt:

Jeg gir herved <navn på mottagende selskap> fullmakt til å innhente informasjon om følgende pensjonsavtaler:

Avtalenummer	Selskap

Alle mine fripoliser/fortsettelsesforsikringer

Kundeopplysninger:

Navn	Fødselsnummer (11 siffer)

Sted / Dato	Signatur

Opplysningene bes overført per <post> <faks> <e-post > til

Navn på mottagende selskap

Adresse

Avdeling, telefonnummer og e-postadresse

Saksbehandler

Fullmakt for flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer

Fullmakt:

Jeg gir herved <navn på mottagende selskap> fullmakt til å flytte følgende pensjonsavtaler:

Avtalenummer	Selskap

Alle mine fripoliser/fortsettelsesforsikringer

Jeg er inneforstått med at jeg ikke må si opp ovennevnte avtale(r) før tilsvarende avtale(r) er gjenopprettet i mottagende selskap

Kundeopplysninger:

Navn	Fødselsnummer (11 siffer)

Sted / Dato	Signatur

Informasjon til avgivende selskap:

Flyttebeløpet bes overført til <mottagende selskaps bankkontonummer>, merket med kundens navn og fødselsnummer.

Til bransjeavtale for flytting av fripoliser og fortsettelsesforsikringer

Oppgjør ved flytting av fripoliser

Flyttingen gjelder <fripolise fra kollektiv tjenstepensjonsordning (TPES/LOF)> <fripolise fra kollektiv livrente> <annet> for <kundens navn>, fødselsnummer: <Kundens fødselsnummer 11 siffer>.

Følgende midler er overført fra <avgivende selskap>, til <mottagende selskap> <dato>, beregnet pr. <dato> til bankkontonummer <...>:

Avtalenummer	
Premiereserve	
Administrasjonsreserve	
Overskudd frem til overføringsdato	
Kursreserve	
Tilleggsavsetning	
Etterskuddsrenter fra dato	
Sum pensjonsmidler som er overført	

Opplysninger om avtalen som er overført:

Arbeidsgiver (evt. flere):				
Innmeldt hos arbeidsgiver (dato):				
Utmeldt fra arbeidsgiver (dato):				
Opptjent pensjon utgjør	Forsikringssum / Årlig ytelse	Startalder	Opphørsalder	Opptjent på grunnlagsrente
Alderspensjon	10.000 (eks)			4 % (eks)
	5.000 (eks)			3 % (eks)
Ektefellepensjon				
Barnpensjon				
Samboerpensjon				
Uførepensjon				
Barnetillegg til uførepensjon				
Annet (angi)				
Reserve annet (angi)				
Gjeldende grunnlagsrente for fortsettelsesforsikringer				

Ved flytting av fripolise med pensjonsutbetaling:

Skatteprosent	
Kontonummer	

Oppgjøret er endelig og den forsikrede vil motta kopi av dette brevet.

Ta gjerne kontakt med oss ved eventuelle spørsmål.

Avgivende selskaps navn

Adresse

Avdeling, telefonnummer og e-postadresse

Saksbehandler

MOTTATT FNH			
SAK	2007/00776	DOK NR	
SAKS ARBEJ		SAKS- BEH	
SR		SR	
AVDELING	LPA	SEKSJON	
ARKIVKODE		KRYSSREF	

KREDITILSYNET
The Financial Supervisory Authority of Norway

Alle livsforsikringselskaper og pensjonskasser

Saksbehandler: Ragnhild Wiborg
Dir. tif.: 22 93 99 11
Vår referanse: 07/13139
Deres referanse:
Arkivkode: 542.6
Dato: 17.04.2008

FLYTTING AV KONTRAKT UNDER OPPRESEVERING I LIVSFORSIKRING

Kredittilsynet viser til Finansdepartementets brev av 21. desember 2007 til livsforsikringselskapene m. fl. om oppreservering i livsforsikring.

Departementet legger til grunn at forsikringslovens § 11-7 tredje ledd må forstås slik at premiereserven ved flytting, etter at nytt beregningsgrunnlag (dødelighetsgrunnlag) er innført, skal beregnes på basis av det nye beregningsgrunnlaget (full premiereserve). Premiereserven skal m.a.o. beregnes uten hensyn til at avgivende pensjonsinnretning er inne i en opptrappingsplan, og det kan ikke benyttes tilnærmede metoder. Kredittilsynet har lagt til grunn at dette også må gjelde ved flytting av fripoliser når pensjonskassen utsteder og administrerer fripoliser selv. Finansdepartementets fortolkning medfører at det ikke kan gjøres fradrag for eventuelle manglende reserver som skyldes opptrappingsplaner, at bestanden ennå ikke er fullt ut omregnet i forhold til beregningsgrunnlaget, eller andre årsaker.

Pensjonskassene er bedt om at nye beregningsgrunnlag (dødelighetsgrunnlag) skal meldes til Kredittilsynet innen 1. juli 2008 og settes i kraft senest fra 1. januar 2009. Det skal også innføres nye beregningsgrunnlag for fripoliser som pensjonskassene administrerer. Departementets vurdering innebærer at flytting av fripoliser fra de pensjonskasser som allerede har innført nytt beregningsgrunnlag (fra 1. januar 2008), må foretas med premiereserve beregnet etter det nye beregningsgrunnlaget. De øvrige pensjonskasser må beregne premiereserven på basis av nytt beregningsgrunnlag fra det tidspunkt det nye beregningsgrunnlaget innføres (senest 1. januar 2009). Det nevnes for orden skyld at i de tilfeller hvor overføring av fripoliserrettigheter kommer inn under foretakspensjonsloven § 4–8 første ledd, skal den premiereserve som skal overføres fastsettes som full premiereserve etter utløsningselskapets beregningsgrunnlag.

KREDITILSYNET side 1 av 2

Postadresse:
Postboks 100 Bryn
0611 Oslo

Besøksadresse:
Østensjøveien 43
0667 Oslo

Telefon: 22 93 98 00
Telefaks: 22 63 02 26
Org. nr.: 840747972

post@kredittilsynet.no
www.kredittilsynet.no

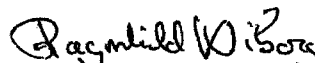
Det følger av lovens § 11-7 at pensjonsordningens andel av overskudd i flytteåret inngår i ordningens midler. Dennes andel beregnes med utgangspunkt i den dato oppsigelsesfristen utløper.

Det er ikke gitt noen eksplisitte regler om hvilken informasjon avgivende selskap plikter å gi til kunden (og mottakende selskap) om størrelsen på de midler som skal overføres ihht. forsikringslovens § 11-7. Forsikringstaker har etter Kredittilsynets oppfatning et rimelig krav på å få opplysninger både om størrelsen på premiereserven beregnet etter det nye beregningsgrunnlaget og størrelsen på kontraktens andel av overskuddet beregnet med utgangspunkt i den dato oppsigelsesfristen utløper.

Kredittilsynet legger for øvrig til grunn at ny lovgivning ikke er til hinder for at avgivende selskap fortsatt kan foreta foreløpig beregninger av de midler som skal flyttes. Et endelig oppgjør må i så fall foretas i forbindelse med årsoppgjøret¹. Dette må forutsette at avgivende selskaper oppfyller kundens og mottakende selskaps legitime behov for informasjon på flyttetidspunktet.

Med hilsen
Kredittilsynet

Ellen Jakobsen
fung. seksjonsleder

Ragnhild Wiborg
spesialrådgiver

Kopi: FNH

¹ Jf. Kredittilsynets forskrift 22. juli 1994 fastsatt med hjemmel i Finansdepartementets forskrift av 1. juni 1990 nr 430 om overskudd i livsforsikring § 9. Forskriften har i dag ingen formell hjemmel.

Opplysninger som skal fremkomme av kontoutskriftene for fripoliser

RUNDSKRIV NR 8 – 2004 FRA FNH

Til: Livsforsikringsselskapene og fondsforsikringsselskapene i FNH, Bransjestyre
sparing, liv og pensjon, Fagutvalg aktuar liv og Fagutvalg livjurister

Att.: Kontoføringsansvarlig

Kontaktpersoner FNH: Sissel Rødevand

Dato: 29.01.2004

Arkivref.: 2003/00391NØA/SR

Med bakgrunn i medieoppslagene sist høst om fripoliser, har en arbeidsgruppe i samarbeid med representanter for Pensjonskasseforeningen kommet frem til at kontoutskriftene for fripoliser med fordel kan forbedres.

Ut fra dette vedtok BSLP på sitt møte 27.01.04 at følgende opplysninger skal fremkomme av kontoutskriftene for fripoliser i fremtiden, i hvert fall for nye fripoliser utstedt etter 01.01.05, og i så stor grad det er mulig for eldre fripoliser:

- Navn på bedriften vedkommende har fripoliserrettigheten fra
- Medlemstid i ordningen til bedriften

Dersom fripolisen er slått sammen av flere fripoliser, bør det gis opplysninger om dette. Det er opp til hvert selskap hvordan de vil gi slik informasjon (i et tillegg til kontoutskriften eller annet).

FNH anmoder selskapene om å følge opp vedtaket.

Med vennlig hilsen

Næringsøkonomisk avd.

Sissel Rødevand
Sjefaktuar liv